

Hoe 'Tiger King' Joe Exotic een hit werd: 'Hij is de klassieke underdog'

Er zijn naast het coronavirus maar weinig dingen die de tongen in de afgelopen weken zo los hebben gemaakt als Netflix-documentaire *Tiger King*. Waarom zijn we zo gefascineerd door de wereld van de Amerikaanse privé-dierentuinen en de markante figuren zoals Joe Exotic die zich hierin bewegen?

Let op: dit artikel bevat mogelijk spoilers.

Nadat Netflix de documentaireserie *Tiger King: Murder, Mayhem and Madness* op 20 maart uitbracht, ging het op sociale media al snel bijna nergens anders meer over. Doordat

een groot deel van de wereld verplicht thuiszit, profiteerde Netflix en werd de reeks in de Verenigde Staten binnen enkele weken al 34 miljoen keer bekeken.

Inhakers op sociale media bedachten meme na meme en Netflix besloot al snel om een reünieflevering op te zetten, waarin komiek Joel McHale napraat met enkele personages uit de docureeks.

Ondertussen worden er petitie's opgezet om Joe Exotic, de hoofdrolspeler die 22 jaar gevangenisstraf uitzit voor dierenmishandeling en het inhuren van iemand om zijn rivale te vermoorden, vrij te krijgen. De Amerikaanse president Donald Trump kreeg van een verslaggever al de vraag of hij overweegt de zaak van Exotic te heropenen - waar hij niet negatief op reageerde - en er zijn initiatieven opgezet om geld in te zamelen voor de 'tjgerkoning'.

Tiger King in het kort

Netflix-documentaire Tiger King richt zich op privé-dierentuinen in de Verenigde Staten.

Centraal staat een geschil tussen 'Tiger King' Joe Exotic en Carole Baskin, eigenaresse van Big Cat Rescue.

Joe Exotic verdwijnt voor 22 jaar achter de tralies voor het inhuren van iemand om Baskin te vermoorden en het ombrengen van zeker vijf tijgers.

Baskin runt nog steeds Big Cat Rescue, maar wordt verdacht van betrokkenheid bij de verdwijning van haar ex-man in 1997.

De dierentuin die Joe Exotic begon, bestaat nog steeds en is nu eigendom van Jeff Lowe.

'We kijken in *Tiger King* vooral mee over de schouder van Joe'

Hoe kan het dat kijkers toch nog sympathie kunnen opbrengen voor een figuur als Joe Exotic (echte naam Joe Maldonado-Passage), die volgens zijn werknemers meerdere tijgers heeft doodgeschoten en blinde agressie toonde in video's waarin hij de beeltenis van zijn rivale Carole Baskin neerschoot of liet ontploffen?

"Je ziet vooral het perspectief van Joe, we kijken over zijn schouder mee", vertelt Simone Driessen, mediawetenschapper aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. "De makers hebben ervoor gekozen om het verhaal grotendeels in de wereld van Joe te vertellen, waardoor het niet verbazingwekkend is dat mensen empathie voor hem voelen. We krijgen als kijker net wat meer toegang tot zijn leven waardoor we hem misschien beter leren kennen dan de andere spelers."

Dan Hassler-Forest, mediawetenschapper aan de Universiteit Utrecht, kan zich daarin vinden. "Kijkers bouwen een emotionele parasociale relatie op met de personages die ze voor hun gevoel van dichtbij meemaken. Mensen zijn hem leuk gaan vinden en zien hem dan vooral als een gezellige vent die niet in de gevangenis hoort. Hij weet zich blijkbaar op een aantrekkelijke manier te presenteren, waardoor je fans krijgt."

Carole Baskin is eigenaresse van Big Cat Rescue en aartsvijand van Joe Exotic. (Foto: Netflix)

Klassenverschillen en sympathie voor de underdog

Misschien nog wel meer besproken dan het gedrag van Maldonado-Passage, is de verdwijning van de ex-man van Baskin, eigenaresse van Big Cat Rescue, een opvangcentrum voor wilde katten uit privédierentuinen. In de documentaire wordt de mogelijkheid besproken dat Baskin hem zou hebben vermoord en aan haar tijgers heeft gevoerd.

Baskin werd al snel het onderwerp van spot op sociale media en verschillende Amerikanen zetten een bord in de tuin dat aanmoedigt om te toeteren als je denkt dat '*that bitch* Carole Baskin', zoals Exotic haar geregeld noemt, haar voormalig echtgenoot heeft vermoord.

Mediawetenschapper Driessen kaart een klassenverschil aan om het ogenschijnlijk grote contrast in populariteit tussen Baskin en Exotic te verklaren. "Bij Carole krijg je al snel het beeld van een rijke dame die niet schroomt om met geld te smijten in haar rechtszaken tegen Joe. Joe is daarin de underdog en dat wekt medelijden en sympathie. Hij behoort niet tot die rijkere klasse en dat telt zeker mee in de Amerikaanse context van grote welvaartsverschillen."

"Tiger King presenteert een dynamiek die we in duizenden Hollywoodfilms voorbij zien komen waarbij onze sympathie een bepaalde kant op wordt geduwd en we de underdog willen zien slagen."

Dan Hassler-Forest, mediawetenschapper

Hassler-Forest herkent een klassieke underdogverhaallijn in de manier waarop de makers Exotic presenteren. "Hij wordt

neergezet als een underdog die met weinig middelen iets heeft opgebouwd. Hij wordt vervolgens gedwarsboomd door Baskin, iemand met meer privileges en welvaart. Het is een dynamiek die in we duizenden Hollywoodfilms voorbij zien komen waarbij onze sympathie een bepaalde kant op wordt geduwd en we de underdog willen zien slagen."

Daarbij komt dat Exotic zich ook niet beter lijkt voor te doen dan hij is. "Hij doet zich niet rijker of chiquer voor. De elite zou hem waarschijnlijk beschrijven als een onbeschaamde proleet. Hij heeft ook niet de wens om tot die elite te behoren en gebruikt zijn eigen banaliteit om succes te oogsten."

'Het is makkelijker om een man het voordeel van de twijfel te geven'

Mediawetenschapper Hassler-Forest benoemt een verschil tussen hoe mannelijke en vrouwelijke personages worden ervaren. "We vinden het vaak makkelijker om een man het voordeel van de twijfel te geven. Carole wordt bij voorbaat al niet vertrouwd. We zijn het zo gewend om mannen in de hoofdrol te zien, dat naar hen vaak al bij voorbaat een

bepaalde sympathie uitgaat. Zowel in fictie als in true crime wordt een patroon gezien waarbij de kijker de neiging heeft om de man te vergeven als het tussen een man en een vrouw gaat."

"Toen de vrouw van de drugs fabricerende hoofdpersoon in *Breaking Bad* hem probeerde te stoppen, werd ze als rotwijf gezien. Moreel gezien en binnen de wereld van het verhaal heeft ze volkomen gelijk, maar het idee van een vrouw die een man op de vingers tikt, wordt al bij voorbaat als iets negatiefs gezien. In die zin is er nog steeds een ongelijke waardering van mannelijke en vrouwelijke personages."

Beide mediawetenschappers zijn van mening dat de makers van *Tiger King* op ethisch vlak steken hebben laten vallen. Zo denkt Driessen dat de makers zich bewust waren van hoe ze met de sympathie van de kijker spelen. "Ze gebruiken de excentrieke Joe om een verhaal aan op te hangen en dat is ethisch niet altijd even sterk."

"Ik ben misschien een ouwe zeikerd," besluit Hassler-Forest, "maar ik vind dat de makers te veel inzetten op spektakel en

het gemak van aapjes kijken. De menselijkheid achter de personages wordt niet uitgediept en sociale, politieke en economische kwesties die een rol spelen, blijven ver op de achtergrond."